

STEWARTIA ROSTRATA

af

SØREN ØDUM

Arboretet, 2970 Hørsholm

Slægten *Stewartia* hører ligesom slægten *Camellia* til the-familien (*Theaceae*) og har sin naturlige forekomst i de på løvtræfamilier så righoldige regioner i Østasien og østlige Nordamerika. Slægten er fornylig omhyggeligt revideret af Stephen A. Spongberg (1974), som afgrænser 2 amerikanske og 5 østasiatiske arter. *S. rostrata* Spongberg er udskilt fra *S. sinensis* Rehd. & Wils. (syn. *S. gemmata* Chien & Cheng) og beskrevet som særskilt art.

I april 1953 modtog Arboretet i Hørsholm en sending frø fra Peking (Hortus Botanicus, Inst. Phytotaxonomicum, Academia Sinica), hvoriblandt en pose frø under navnet *Stewartia gemmata*, som blev sået samme år. To eksemplarer udplantet og skiltet under dette navn har siden udviklet sig særdeles smukt ved Søvejen i Arboretets vestrund på et ellers lidet gunstigt voksested med stiv jord og tæt græspels. I 1980 målte de to, flerstammede buske, plantet nær hinanden, 2,7 m i højden og den kraftigste stamme havde 10 cm over jorden en omkreds på 30 cm, i brysthøjde 16 cm; årsskud på kraftigere, laveresiddende grenpartier var i 1980 op til 45 cm lange.

Buskene har i mange år haft en smuk, iøjnefaldende blomstring med rosa knopper og hvide kronblade, gule støvblade og rødlige bægerblade. Blomstringen sker gennem ca. 3 uger i juli. Frugten er en kapsel med særligt lang, hornagtig spids, heraf navnet *rostrata*. I forbindelse med udarbejdelse af Havens Planteleksikon (Olsen 1979) og efter en afbildning af frugten under navnet *S. gemmata* på forsiden af Dansk Dendrologisk Årsskrift IV, 4, 1977 gjorde botanisk gartner Olaf Olsen, Universitetets Botaniske Have, opmærksom på, at buskene efter Spongbergs revision utvivlsomt måtte være *S. rostrata*. Senere bestemte også dir. K. E. Flinck, Bjuv, buskene til denne art, og Flinck medbragte i 1980 kviste til Arnold Arboretet, hvor Spongberg verificerede bestemmelsen.

Spongberg (1974) udskiller *S. rostrata* fra *S. sinensis* og påpeger, at den oprindelige sammenlagte beskrivelse af de to arter skyldtes, at E. H. Wilson i 1907 samlede materiale af de to forskellige *Stewartia* under samme indsamlingsnummer: 1722.

Spongberg skelner *S. rostrata* fra *S. sinensis* på især følgende karakterer: Barken hos *S. rostrata* er fint furet og ikke afskallende,

Nærbillede af blomstrende gren på busken udvalgt til stiklingeformering. 1979 var et særligt rigt blomstringsår. Kronbladene er op til 3,8 cm lange. Foto: S.Ø. 10. juli 1979.

Close up of flowering branch of the shrub selected for vegetative propagation. 1979 was a specially good flowering year. Sepals are up to 3.8 cm long. Phot. S.Ø. July 10th 1979.

mens den er jævn og afskallende hos *S. sinensis*; frugtknuden hos *S. rostrata* er silkehåret ved basis, mens den hos *S. sinensis* er tæt håret overalt; griflen er hos *S. rostrata* 1.6-1.8 cm, hos *S. sinensis* 0.6-0.8 cm; *S. rostrata* har 4 frø i hvert rum, *S. sinensis* 2.

I sit hjemland er *S. rostrata* indsamlet i 600-1200 m højde i bjergområder i provinserne Chekiang, Hunan og Kiangsi, hvor den bliver op til 10 m høj. Omtale af de artsrige vedplantesamfund, som *Stewartia*-arter optræder i i Kina, findes hos Wang (1961) og kan også udledes af Lee (1935); sidstnævnte værk gengiver mange af Wilsons fotografier.

S. rostrata er i Europa så vidt vides ikke i kultur andre steder end i Arboretet i Hørsholm. I Bean (1980) anføres således, at arten ikke

De to buske af *Stewartia rostrata* i blomst i Arboretet i Hørsholm 10. juli 1979. Løvfald, sædvanligt efter længevarende dybrød høstfarvning, sker sidst i oktober. Foto: S.Ø.

The two specimens of Stewartia rostrata Spongb. flowering in the Arboretum in Hørsholm July 10th 1979. The foliage usually turn dark purplish red in the autumn and drop in late October. Phot. S.Ø.

forefindes i England. I Arnold Arboretet findes en enkelt, 4 m høj busk, hydrørende fra frø fra Lu Shan Arboretum, Kinkiang, 1936; formeringsmateriale fra dette individ er blevet uddelt til andre arboreter og haver i USA.

Af det smukkeste, sydlige individ i Arboretet i Hørsholm er der i 1979 og 1980 i juli klippet et større antal årsskud til forsøg med vegetativ formering i Eggert Pedersens Planteskole, hvor forsøget er udført i væksthuse med tågevanding. Der har været rodudvikling på ca. 60 procent af stiklingerne. Mindre antal stiklinger prøves sideløbende og med varierende metoder på Institut for Haveplanter i Hornum og i Birkerød Planteskole. Om ikke så mange år skulle denne tiltalende nyhed for danske haver kunne komme i almindelig

handel. Skulle det være ønskeligt med et cultivar-navn på dette udvalgte, mangfoldiggjorte individ, foreslås med baggrund i oprindelse og kvalitet navnet 'Pingeling'.

Pioneren indenfor *Stewartia*-dyrkning i Skandinavien, K. E. Flinck, som har mangeårige erfaringer med de øvrige arter af *Stewartia*, har stillet i udsigt at behandle disse i et kommende hefte af årsskriftet.

SUMMARY

In 1953 the Arboretum in Hørsholm received seed of *Stewartia* from Acad. Sinica, Peking, under the name *S. gemmata*. Two specimens have shown a successful development and were recently recognized as identical with *S. rostrata* Spongberg. Obviously the two shrubs are the only ones in cultivation in Europe. The most vigorous specimen is now being multiplied by cuttings.

LITTERATUR

- BEAN, W. J., 1980: Trees and shrubs hardy in the British Isles. (Vol. IV, 8'th edition revised by Clarke & Taylor) London.
- Dansk Dendrologisk Årsskrift IV, 4, 1977 (Fig. by Lars Feilberg on front-cover).
- LEE, SHUN-CHING, 1935: Forest Botany of China. Shanghai.
- OLSEN, OLAF, 1979: *Stewartia* L. Havens Planteleksikon 2, 308-310.
- SPONGBERG, STEPHEN A., 1974: A review of deciduous-leaved species of *Stewartia* (Theaceae). Journ. Arnold Arboretum 55, 2.
- WANG, CHI-WU, 1961: The forests of China. Maria Moors Cabot Foundation, Publ. no. 5. Harvard Univ., Mass., USA.